

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló”; a vobis institutum ad catholiarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok a katholicusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” czin alatt létesített új lap: mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt., félévre 2 frt. 50 kr., negyedévre 1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr.

Előfizetheti a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felelős szerkesztő:
Németh Ödön

Megjelenik hetenkint 2-szer: szerdán este és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, kigyó-utca 9. szám.
Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

(K. A.—d.) Hunniának szent királya légy üdvözölve! A te árva magyarjaid, ismételten felkeressük sírodat, hogy ott zokogjunk elhagyatottságunk felett, elpanaszoljuk mivé lett a te néped, a te nemzeted!

Igen, a mai nap nemcsak a nemzeti, hanem a gyermeki kegyelet ünnepe. A gyermek, ki szerette és szereti atyját, felkeresi őt még a haló porában is, különösen azon a napon, melyen megszokta az a kötelék, mely a két szívet egymással összefűzte. Elviszi a temetőbe kegyeletének koszorúját és mintha a porladó atyai sziv észrevénné fia közeledését, a belőle nőtt virágszál biztatón integet a kesergő árva elé.

Ott számol be az árva, milyen volt az élete azelőtt és milyen most!

Az árva magyart látom én ma kisírt szemekkel nemzete atyjának, szt. Istvánnak sírjánál, gyászoló szívvel, tört reményekkel! Ha visszanez multjára, melyben

egy gondos apa munkálkozik, a boldogságát élvezte, midőn a régi hagyott országban gazdag és hatalmas volt! Hol van most ez az örökség? Az alkotmányosság, a hit és a hit szerinti élet? Elpazarolta; csak gyászruhája maradt meg, hogy kesereghessen a mult felett tépelődő lélekkel, jobb, boldogabb jövőt nem remélve. Hiszen nincs hite, mely az alkotmánynak erőssége! Az a hit, melynek egise alatt az egész világ megbámulta, félté, pártfogását kereste, őt magát boldogította, az a hit, mely megerősítette pozíciójában, jogzimet adott létének, már nem találja honjét a hazában.

Hová mehetne a magyar ily nagy veszteség után, mint atyjának, szt. Istvánnak sírjához, ki tulvilági dicsőségéből nézi mostoha sorsu gyermekét, a katholicus magyart! Látja, hallja, mint önti ki szívének fájdalmát az ő sírjánál.

Az árva magát okolhatja nyomorult sorsáért, ha nem becsüli meg örökségét, ha nem vési szívébe az atyai tanácsokat, üdvös intéseket, melyek nagyon is elkelnek az örökség mellett! Magára vessen az, a ki jogait nem védelmezi s azt a régi faragott ládát, melyet ősei megbecsültek, mely a végrendeletet tartalmazta, a lomtárba hagyja dobni!

Szent hit, te vagy az a régi faragott láda, mely Magyarországon kilencszáz évig megbecsülve valál! Te benned helyezte el szent királyunk végrendeletét,

Fejé

az örökséget, szóval mindazt, ami kedves magyarjait boldogíthatja! Hol vagy? hová lettél? Lomtárba kerültél, mert nem vagy művésziiesen faragva, sehogy sem illesz össze a modern kívánalmaknak megfelelő butorokkal! A végrendelet szavai ódi szavak elavult nézetek, tulhaladott álláspontok. A mai világnézet, a haladás törvénye mást kíván! Ki kell szórni, tűzbe vele!

Hol van Szt. István öröksége? Saját fiai prédálták el! Most midőn látják, hogy az örökséggel a jólét napjai is elmúltak, keseregnek, siránognak könnyelműségük felett. Igen, a könnyelműség a nembánomság sodorta a magyar katholicizmust a mai helyzetbe.

Venerunt gentes in haereditatem nostram. Pogányok jöttek örökségünkbe. Nézzük csak azoknak a régi kastélyoknak új lakóit, mi az első dolguk, midőn behurcolkodnak egy ily ősi fészekbe? Ott látják az ősi czimereket, hősök képeit. Ezek őket jött-ment voltokra figyelmeztetik, az ősök képei szemrehányólag tekintenek az új tulajdonosra. Le kell törni az ősi czimert, ki kell dobni az ősi képeket, hiszen nem az én czimerem, nem az én ősom képei!!

Látja ezt a tékozló fiú és kesereg. Hisz te akartad, miért sirákozol? Katholicus magyar, ez a te képed! Te vagy az a tékozló fiú! Hogy ősi hited legszentebb czimerét, a keresztet gyalázzák, te vagy az

Tovább-tovább.

— A „Fejérmegyei Napló” eredeti tárczája. —

Írta: E. L. I.

Gondolataim innen a távolból is visszaszállanak a csendes Cs. pusztára Önökhöz, és ígéretem szerint megírom uti élményeim.

E sorokat a „hotel de la Jungfrau”-ban írom. Nem tudom, hogy megtalálják ezt a térképen, de ha nem találják is, hírdül adom hogy a „Vengeru-alpon” járok.

Valóságos vásár van körülöttem. Fényképeket, albumokat, gyönyörű faragványokat és ezer mindeffé apróságokat árulnak, s nincs oly hasznavehetetlen csecse-becse, a melyre száz vevő ne akadna.

Nagy számú idegen jár-kelel erre folytonosan, hóbortosnál hóbortosabb ruhában. Van közöttünk sok sörön hizott német filiszter, még több nagykezü, de csinos arcu lady és miss, rüfös ábrázatu férfiak társaságában. Legtipikusabb alakok az angolok. Kacagás nélkül nem lehet nézni őket. Bár merre járjon az ember barlangban, hegyre, reggel vagy éjjel: mindig ott van a szürkeruha englishman, felszerelve esernyővel, napernyővel, hosszú szíjon lógó szivartartóval, nyakbavető táskával, távcsővel, hegmászó bottal és plaiddel. Rend szerint két posztója van. Vagy hátravetett kézzel, hátracsapott kalappal bámul maga elé és morog; vagy hanyatt fekszik, lábait a szom-

szédja ölébe, vagy nyaka közé teszi és Bae-deckert olvas.

Szép kilátás nyílik innen az örök idő óta lefátyolozott Jungfrau (legfelső körvonalai soha se láthatók) hőlepte csucsaira. A sziklászűz leirhatatlan méltósággal mutatja pyramidalakját, gyémánt színben tündöklő jégdiadémjét s a sebheyleket, melyeket testén a lavinák itt ott ejtettek. Hőköpenyébe mélyen beburkolozva oly szivtelenül bámul le, mintha valami szalondáma volna. Óriási kebelén pihen a „Silberhorn” és a ragyogó „Schneehorn.” Mint őrző cerberus áll mellette a „Schwarzer Mönch,” mely féktelen dühében néha óriási köveket dobál rá. E zord iga még a szikla kisasszony-nak is annyira fáj, hogy nagy jégkönyveket hullat keservében, melyek egész hótömegeket, nagy jég darabokat ragadnak magukkal s menydörögve hullanak a a Trümmenthal“-ba, agyonzúzva mindent, a mi útjokat állja. Mondhatom hogy ennél borzasztóbb könnyezést soha se láttam.

Mielőtt innen tovább barangolnék, egy pár futó vonással megírom Önöknek, hogy merre jártam, miután Bukovinába történt különös kirándulásom után két napra Fekete hegyen állapodtam meg, hogy onnét elküldjem leveletem.

Találkozhattak volna önök velem a magas Tátra csucsain, hova a zergéken kívül más becsületes ember csak bujában mászik fel. Én gyönyört találtam a hűvök hangtalan csendjében. Hárman voltunk összesen és úgy látszik mindhárom egyenlő kedély állapotban, mert

szó nélkül haladtunk órákig fölfelé — már t. i. én, vezetöm egy tagbaszakadt bocskoros polgártárs és egy nagyfejű ló, mely utikészletemet czipelte. Az öt tó vidékén jártunk, midőn hirtelen beállt az éj. Nehéz felhő ereszkedett reánk és sűrű tömegében csak óvatosan haladhattunk előre.

Ma nem jutunk le innén — dörmögé vezetőm. E szerint itt fogunk hálalni e felhőtömegben, mely már is bőven kezd könnyezni. Ruhám már csuron viz és én fádom.

Nem itt hálunk uram — felelé vezetőm — de Bahleda kunyhójában. Még egy félórát megyünk fölfelé s akkor tul leszünk a felhőn; ott a fensikon van Bahleda kunyhója.

Pokoli sötétségben, zuhogó esőben, haladtunk előre.

Ki ismeri a magas Tátrát, az tudja mit tesz az, ha hirtelen leereszkedik egy iszonyu felhőtömeg s eltemeti az utast. Nappal még lehet látni a sűrű ködben, de éjjel saját lábait sem látja az ember.

Vezetöm sajtáságos, szaggatott fütyölést hallatott, melyre hasonló fütyölés volt a felelet.

Tető alatt vagyunk! — mondá vezetőm s ugyanakkor ismeretlen alakú kunyhó körvonalait vettem ki a pislogó tűznél, mely távolról világított felénk.

Az ott a Bahleda kunyhója — mondá vezetőm.

Sötét esztlák tövében haladva, csakhamar elértük a „hotel,” hol az éjet töltendők valánk. A kunyhó annyira alacsony volt, hogy meg-

Mai lapunk 8 oldal.

oka! Hogy mindent, a mi a magyar katolicizmusnak kilencszáz éves dicsőségére emlékeztet, kidobnak, te vagy az oka!! Ha megbecsülnéd volna örökségedet, most mindez nem volna, nem keseregne hiába!

Az árva megszokta fogadni atyja siránál, hogy ezentúl böles intelmei és tanácsai szerint fog élni. Saját jóléte, érdeke kívánja, mert nem elég sopánkodni, ölbe tett kezekkel nézni, hogy miként bálnak az ősi birtokkal, vissza kell azt szerezni! Tenni kell és nem siránkozni!! Lassan fog menni ugyan jogaink visszavívása, mert magunk adtuk fel, de ez el ne kedvetlen minket a munkától, mert a siker biztosítéka koronás égi királynénk, a bold. Szt. Mária, biztosítéka szent István király, ki nem hagyja ingyen küzdeni elszegényedett árva fiait!

Munkára fel!

Ezt várja, kívánja tőlünk szent István király szelleme, midőn sirjához zárandokunk. Hiszen reményeinket erős alapra építhetjük, a mely alapot nem rombolhatja le a sátn hadserege. Erős hit, katolikus társadalmi élet, összetartás visszadják nekünk a régi jólétet. Erre int bennünket atyánk, szent királyunk.

(Gyermeki kegyeletünk ünnepén fogadjuk meg annál a szent sirnál, a hová elvittük keserveinket, bánatunkat, hogy ezentúl más életet fogunk élni, megbecsüljük visszaszerzendő örökségünket. S ha majd egymásután mutatkoznak a sikerek, elmegyünk akkor is az atyai sirhoz, hálátelt szívvel, boldog reményekkel eltelve, a siralom és gyász helyett így fogunk felkiáltani:

Hála tanácsaidért, buzdításaidért szent István áldott királyunk szelleme!!

megkellett benne hajolnom. Összes butorzata néhány zsup szalma két sajtár s még valami tejes edény. Parkettjét elfeledték lebakolni, mert annyira nyirkos volt, hogy itt-ott egy-egy penészgomba nőtt ki rajta. Ablaka csak egy az is kicsiny s annak is csak fele üveg, a másik fele valami ócska kalendárium levelével volt beragasztva. A kunyhó gazdája egy 16 éves fiú, de oly erős és kifejlett, mintha minden tagját acélból verték volna és a ki nagyon szívesen fogadott bennünket.

A fiú csakhamar egy nyaláb fát hozott, félre tolt a tűzön fekvő hamut, a fahasábokat gyorsan és ügyesen egymásra rakta — s néhány pillanat múlva vidáman lobogott a tűz, nedves ruhám pedig lassan-lassan száradni kezdett.

Azután pedig mellém guggolt a földre s örömmel nézte, hogy mily jóízűen iszom a tejet melyet számomra hozott.

Közben a felhő megszakadt, a hold feljött a „Nord-Drabant“ mögül és sápadt fényével bevilágította az út tő vidékét. Daczára a kedvező világitásnak, nem volt kedvem az ut folytatására. Vezetőm és szives kis házigazdám lefeküdtek, én pedig a kunyhó előtt hanyat fekvé bámultam a csillagok rezgését.

Gyönyörű éj volt ez... Az ég tiszta mint egy ártatlan lánykának homloka, felhőárnyak és homály nélkül. Körülöttem nyugalom és némaság; fűszeres lég, balzsamos szellők, álmodó virágok. Ábrándos, mély csend, mely alatt csak a képződések hallja a halk zizegést, melyen a virágok és vízcepek beszélnek egymással. A természet e nagy templomában alighitem, hogy vannak emberek, kik a bú miatt meg-görnyednek; hogy az élvezet elveszti má-

— A kath. autonómiai választások városunkban f. hó 16-án, hétfőn d. u. fejeződtek be. Miként a leadott szavazatok száma mutatja, az összeírottak közül tekintélyes számmal éltek szavazati jogokkal, a mi a jelen körülményeket tekintve véve, igen szép eredménynek mondható. Legfőképp a mostani dologidő tartotta vissza a polgárság nagy részét a szavazástól, de csökkentette a lelkesedést az ellenjelölt hiánya is. A szavazás eredménye a következő: I. *Belodrosi plébánia terület.* 1. Belváros. Összeíratott: 370; leszavazott: 109. 2. Palotaváros. Összeíratott: 1001; leszavazott: 309. 3. Palotaváros. Összeíratott: 813; leszavazott: 259. (Összesen összeíratott: 2184; leszavazott: 678; nem szavazott le: 1506. II. *Felsővárosi plébánia terület.* I. Felsőváros I. és II-ik kerület. Összeíratott: 1234; leszavazott: 509; nem szavazott le: 725. 2. Viziváros. Összeíratott: 1119; leszavazott: 335; nem szavazott le: 784. Összesen összeíratott: 2353; leszavazott: 844; nem szavazott le: 1509. Végösszeg: összeíratott: 4537; leszavazott: 1522; nem szavazott le: 3015. Az 1522 szavazatból gr. *Czirák Antal*ra esett: 1521 szavazat, egy szavazatot pedig *Bernáth Ignáz* városi bizotts. tag kapott. Tehát miként előre is látható volt, *Székesfejérvár kath. autonómiai kongresszusi képviselője: gróf Czirák Antal.*

Rendkívüli közgyűlés.

Báró *Füdi Pál* főispán elnöklése alatt városunk törvényhatósági bizottsági testülete f. hó 16-án rendkívüli városi közgyűlést tartott.

A főispán az ülést d. e. 10 órákor megnyitván, beszédében előadta, hogy ezen rendkívüli ülést a mult rendes közgyűlés határozata folytán most hívta egybe, a midőn a csapátkórház ügye a miniszteriumtól leérkezett és még egyéb fontos tárgyak is várnak elintézését.

Ezek között első helyen tárgyalandó *Kalocsay Alán* orsz. gyűl. képviselő és városi bizottsági tag indítványára értelmében, a III. Béla királyi és neje testereklýének ünnepélyes eltakarítását illetőleg, a kiküldött ötös bizottság javaslata.

Kalocsay Alán országgyűlési képviselő a tárgyalást megelőzőleg felszólalt, hogy a mult közgyűlés jegyzőkönyvébe becsusztott hiba javíttassék ki. A jegyzőkönyvben ugyanis az áll, hogy az ötös bizottság képviselje a várost a temetés alkalmával, holott a mult ülésen azt határozta, hogy ötös bizottság küldessék ki, a mely javaslatot terjeszsen a közgyűlés elé, vajjon a város mi módon vegyen részt az eltakarítási országos ünnepségen?

A jegyzőkönyvbe csusztott hiba kijavított. *Füdi* báró főispán figyelmezteti a jegyzőkönyv hitelesítőt, hogy megbízatásukban lelkiismeretesen járjanak el, mert ez felelté fontos dolog. A jegyzőkönyvben mindazon határozatoknak bent kell lenniök, a melyeket a főispán és a közgyűlés jóváhagyott.

Ezek után a kiküldött ötös bizottságnak július 29- és 30-án tartott ülésén hozott javaslatát dr. *Kerekes Lajos* l. aljegyző olvasta fel: 1-ször a város a királyi testereklýék eltakarítása alkalmával impozáns küldöttséggel képviseltesse magát e hazafiai kegyeletes ünnepségen; 2-ször a város kórosur utca és királyi csontokat magába foglaló emlékkoporsóra és hogy a kegyelet ténye általánossá tétessék, a kórosurra való gyűjtésre a helybeli jótékony nőegyletet kéri fel; 3-ször felhívatik a kormány figyelmé, hogy a mennyiben az ünnepség alkalmával az ország hercegprímása akadályozva lenne a megjelenésben, úgy a székesfejérvári püspök pontifikáljon, vagy legalább is az ünnepi mise alatt a hercegprímás mellett az egyházi segédkezést a székesfejérvári és vesztrémi püspökök végezzék és végül 4-szer, miután III. Béla alapította a három ciszterci apátságot, a kormány figyelmé hivatnék fel, miszerint az ünnepség alkalmával az egyházi szónoklatot a zirczi apát által kijelölendő egyik ciszterci szerzetes tartassa. (Helyeslés!) — A tanács a javaslat 2-ik pontján esaközölt némi változtatást, a mennyiben a kórosur költéségei nem közadakozás után, hanem a városi házi pénztárból fognak fedeztetni.

Többek hozzászólása után a közgyűlés a kiküldött ötös bizottság javaslatát a tanács módosításával elfogadja.

morát, az élet költségét s hogy e vidék nem-sokára elveszti regényességét, s hideg, halotti lepelle burkolva hosszú téli álomba merül. Gondolataim elszálltak messze vidékre, — ki tudja hova? — és ismét elővett a vágy, menni, menni, össze-vissza, czéltalanul, — nyugvás nélkül tévelyegni, tovább-tovább.

Ez a föld közel van én nekem. Messzemeszse vidéken akarok elmerülni a feledtetés nyugalmába, vadregényes sziklák, zord fenyvesek között nézni a vadvízek tomboló viadálát, — ezer ölnyi vízmosások szédítő mélysége felett állani — hallgatni a vad madár sívó kiáltását, a zuhatagok zenéjét, — leborulni a természet templomában, hol a lélek a csillagok magasságáig emelkedik, hol tisztelet, boldogító remény és a mulandóság fájdalomnak érzete váltják fel egymást a lélekben.

Végig feküdtem a kunyhóban elkészített zauppszalmán és még sokáig néztem szivarom gomolygó füstjét, míg álom jött szememre.

Találkozhattak volna önök velem a Dunajec közepén, e hálátlan folyón, mely a Popráddal együtt hűtlenül elhagyja a hazát s idegen földet mos habjaival. Három erősen összekötött csónakon indult egy víz társaság Sósavniczára. Velük indultam én is. A csónak, melyben helyet foglaltam, kivültem meg volt terhelve egy kétmázsás monstrummal, ki lehetett bankár is, de lehetett szegedi hentes is, továbbá szemkötőt ült velem egy ifjú sápadt arcu leányka, mellette édesanyja, vagy nagyanyja, vagy talán épen az ördögök nagyanyja, mert rútább arcot még életemben nem láttam, mint az övé volt. Milliő ránczsal fedett arcát nagyobb bajusz ékesíté, mint az enyémet és ha mosolygott — pedig mindig mosolygott

— láttatni engedé roszdavörös fogait, melyek a megrongált léczkerítésre emlékeztettek. Barátságos volt irányomban annyira, hogy csaknem kiugrottam a csónakból, készebb lévén megküzdeni a habokkal, mint e háripiával. Fő nem tudtam fogni, hogy ilyen vén törzsnek miként lehet oly eleven hajtása.

Az ily csónakázás a Dunajeczen nagy ügyességet, hidegvért s mindenekfölött helyismeretet igényel. A rakonczatlan folyó medre telve van szirtekkel, kiálló közsiklakkal, melyeken a gyenge csónak pillanat alatt darabokra török, ha velük összeütközik. Hajósaink biztos kezekkel s játszva vezették csónakjainkat, de azért az obligált sikoltozás nem maradt el.

Kis szomszédnómmal társaloga értük el Sósavniczát, s kedves fekvésű fürdőhelyet, mely már kívül esik a határon s melyet különösen a lengyelek keresnek fel nagy számmal.

Sem a fürdő, sem vendégei hosszuzáru csizmáikkal, selyemmel kihányt báránnyundás kisasszonyaival, melynek szaga tíz lépésről felüti az ember orrát — nem érdekelt — bucsuzni kezdetem tehát utitársaimtól, hogy a legközelebbi vonattal tovább utazzam. Nem eresztettek el, meg kellett igérem, hogy résztveszek egy kiránduláson, melyet a szomszédos hegyes-cson fekvő váromhoz terveztek. Szeretem a régiségeket és egy régi vár még mindig poetikus hatással van reám, s így megígértem, hogy részt veszek a kirándulásban.

Nyolczan indultunk utunk, beleértve a hentes forma urat is, ki soványító kura képen szánta magát reá, hogy felmászai a meglehető meredek hegy csucsára. Utközben sápadt arcu kis ismerősöm elbeszélte, hogy Radzivilovból jöttek, hol édesatyja alezredes volt, de egy

A katolikus autonómiai kongresszus négy kegyuri képviselőjének választása ügyében a tanács a következő megválasztatást javasolta: Csekónits Endre gróf, Károlyi Tibor gróf, Nádasdy Ferencz gróf és id. Széchenyi Imre gróf.

Dr. Saára Gyula biz. tag Károlyi Tibor és id. Széchenyi Imre grókok helyett gr. Zichy Jenőt és gróf Esterházy Lászlót ajánlja megválasztandóknak. Ezen cserébe sehogysem akarták beleegyezni a liberálisok, nyilván pártpolitikát láttak ezen tiszatón katolikus kérdésben. Többen hozzászóltak és megvitatták a kérdést, de a kijelölést szavazás után kellett eszközölni. Különös, hogy a közgyűlések éppen bizonyos szavazások alkalmával válnak egyszerre érdekesekké, elég az hozzá, hogy a szomszédos teremben békésen dolgozó hivatlanok csapatától hagyták oda a sulyos akták alatt görnyedező asztalokat és siettek a gyülesterembe — szavazni. A szavazatszedő bizottság: Bierbauer János elnök, Kováts Pál és Laufener Ferenc biz. tagokból állt. Beadott 58 szavazatot. Ebből kapott: Nádasdy Ferencz gróf 58; Csekónits Endre gróf 54; Károlyi Tibor gróf, id. Széchenyi Imre gróf 37—37 szavazatot, míg gróf Zichy Jenő 26, gróf Esterházy Lászlóra pedig 24 szavazatot esett. A világi kegyurak képviselővé tehát a tanács által kijelöltek választattak meg.

A közös hadseregbeli katonai csapatokhoz felépítési ügyére nézve a tanács javaslata elfogadott. A pályázat kihirdetése után az ajánlatok szeptember 15-ig fogadtatnak el. Az építkezés még az idén megkezdendő s a befejezésnek határ ideje 1898. július 15-ike lesz. A m. kir. honvéd laktanya kibővítési és átalakítási munkálatok ügyében a miniszteriumhoz felküldött tervezetek némi módosítással leérkeztek. A tanács javasolja, hogy a munkálatok vállalatra adassanak. Az építési ajánlatok beadásának határideje f. hó 31-ike.

A jegyzőkönyv hitelesítéséről dr. Saára Gyula és Tóth Arthur biz. tagok bizattak meg. A gyűlés negyed 12 órakor ért véget.

Iskola szentelés Pázmádon.

Lyka Döme nagybirtokos, a pázmándi róm. kath. templom kegyura a milleniumi év elején egy alapítvány levelet tett le, mely szerint Magyarország ezredéves fennállása emlékére egy három tanteremből álló iskolát fog építtetni

saját költségén a pázmándi népnek. Az ige megvalósult; a gyönyörű s a kor kivánalmainak mindben megfelelő eme pártját ritkító épületnek ünnepélyes felszentelése és a kegyes alapító részéről átadása e hó 15-én, Nagyboldogasszony napján volt báró Fiáth Pál főispán, Huszáry Agoston alispán és számos vármegyei előkelőségek, az egész község apraja és nagyja jelenlétében.

Vasárnap kora reggel talpon volt az egész község és a nemzeti színű lobogók sokasága hirdette, hogy ma örömnapot ül a község lakossága; s ha az idegen szemlélő végig haladt a fő-utcán, ott a templommal szemben levő impozáns épület s az ezzel szemben az utca közepén díszesen felállított s apró zászlókkal díszített sátor magyarázatát adták, hogy az ünnepély fénypontja itt fog végbemenni. Az ünnepi misére hívó első haragszó után az új iskola elé vonult az egész község; mintán csakhamar hire ment, hogy ez időtájt fog itt elhaladni a megye főispánja s a rendezők gyors intézkedésére két sorba állt a közönség s a megérkezett főispánt kalaplevétellel s harsány éljen kiáltásokkal üdvözölték.

Az ünnepi szent mise végével kezdődött az iskola felszentelése. A szent mise után körmenettel mentek az új iskola elé s Kriszány János cz. kanonok, esperes, Krécsy Károly lovasberényi és Belesenay István velencei plebánosok segédlete mellett megáldotta az épületet. Míg az osztályok áldása volt, az alatt az iskola előtt az iskolás gyermekek énekeltek egyházi énekeket. Áldás után a vendégek a kegyurral együtt az iskolával szemben emelt sátor alá gyűltek s itt volt az iskola ünnepélyes átadása.

Először Lyka Döme kegyur emelt szót, üdvözölvén a megye főispánját és előkelő vendégeit, kik ez ünnepélyre megjelenni szívesek voltak, majd pedig egy gyönyörűen át gondolt s fenkült szellemű beszédében fejezte ki a népoktatás magasztosságát, megmagyarázván s elmondván azon aranyiszavakat is, melyek az

iskolafalán fehér márványtáblába vannak az utónemzedékek bevéve, melynek szövege ez:

Nagyságos Lyka Döme kegyur a millenium emlékére

ez épületet a pázmándi népnek ajándékozta azzal az óhajással, hogy ez iskolában örök időn át arra oktassák a népet:

1. hogy szeresse hazáját és királyát.
2. hogy őrizzze meg édesen hangzó anyanyelvét és legyen minden ízében magyar.
3. hogy legyen vallásos, szeresse vallását, de tartsa tisztelben más valláson levő embertársait is.
4. hogy ragaszkodjék ahhoz a földhöz, melyet apától örökölt, mivelje ezt és szívia magába ama tudatot, hogy a ki földjét jól műveli az egyuttal hazáját is szolgálja.
5. végül, hogy csepegtessék a gyermekek szívébe: a földmivelő osztály birtok különbség nélkül az kell, hogy legyen és maradjon, a mi volt, az állam és társadalmi rendnek leghivatottabb öre és ápolója.

Épült: 1897-ik évben.

A kegyur gyönyörű beszéde végén vörös bársonyon levő kulcsokat nyújtott át Kriszány János cz. kanonok és esperesnek, mint az iskola igazgatójának e jelképpel át adta az iskolát.

A harsány éljenzés lecsillapultával Kriszány János cz. kanonok, esperes a következő beszédet mondotta:

Méltóságos Főispán Ur!
Nagyságos Kegyurunk!
Mélyen tisztelt Vendégeink!

Midőn ez ünnepélyes alkalommal, mint Pázmánd község szerény lelki pástora és iskolaigazgatója e szemek előtt diszáló szép új iskolát, a szelid müzsák e felszentelt hajlékát, a nemesszívű ajándékozó Meczenás jótékony kezeiből, hogy rendelkezésének kívánt czéljaira fordíthatassék, a hívek legforróbb hálás köszönete mellett ezenen átvenni szerencsés vagyok. Helyén levének tartom ez új iskolaépület keletkezésének dióhéjba szorított rövid kis történetekéjét pár szóval elmondani.

1896-ik év új napja volt. Sokakkal egyetemben mi is örömmel üdvözöltük volna a be-

hónappal ezelőtt áthelyezték Kaukázusba, valami kisebb szerű erdőbe, hol kizárólag csak katonák vannak s így ő Lembergbe költözött nagyanyjához, a kit nem szeret, — a min én egy cseppet sem csodálkoztam. Érdeklődve tudakozódott, hogy mivel foglalkoznak a hasonkora magyar leányok? Én az önök életét és otlétele alatt látott foglalkozásaiakat irtam le előtte. Nagyon csodálkoztott hölgyeink kevés szabadsága felett s viszont csodálkozásonnak adtam kifejezést az ő nagy szabadságuk felett. Egészen idegen hét ember társaságában jött a kirándulásra, nagyanyjának hátrahagyásával és ő ezt egész természetesen találta — én inkább kellemesnek. Okos, művelt lányka, de lány, mint a többi...

A várrom magas toronyerkélyéről szép kilátás nyílt a messze terjedő erdőborította hegyvidékre. Kérdézőköléseimre, hogy kié volt e vár s mily emlékek fűződnek mohos köveihez, a kövér ur adott felvilágosítást: „Bolond volt, a kié volt; a völgyben is elég helyet talált volna lakásnak” — s egyben kezdte kipakolni inasa által czipel tászkájának tartalmát s hozzáfogott az evéshez.

Miként is tétélezhettem fel, hogy e husztony valamit is törődik hazája emlékeivel? — Látna az eleven csibetemetőt, eszembe jutott költőnk mondanása: „Völgyben ül a gyáva kor s határa szük köréhből — szédelyeg, ha néha őse sasalakára felpillant.”

Az estet Sasavonicán töltöttem a kedves emlékü orosz család körében. Csak a zongora szól — mi nem; Milevna játszott búz orosz dalokat, mintha tudta volna, hogy soha sem látja viszont Kaukázusba internált atyját. Pedig nem tudta; vagy más érzélem adott oly

fájó rezgést hangjának, mellyel a zongorát kísérte? ... ki tudna belátni egy gyermek-leány szívébe? ...

Már rég lefordult a gönczöl rudja s mi még mindig fenn voltunk. Éreztem, hogy a bucsuzás több lesz a mindennapinál. Nem akartam bucsuzni; eljöttem bucsu nélkül, hogy folytassam boldogomsomat tovább-tovább.

Fáradtan, boros hangulatban ültem a gyorsan robogó vasut egyik coupéjában; a jó Eg tudja csak merre jártak gondolataim? — Nem akartam gondolkodni; lecsuktam szememeimet, hogy magamra érszakoljam az álmot. Ebben a pillanatban betoppán egy asszony; de milyen asszony? ... egy rettenetes asszony. Rőt hajú, pupos hátú, fanyar mosolya rémséges alak, szörnyen föl pámpillázva; utána jött egy még csunyahb, még vénebb asszony formájú valami, másfél öl hosszú s olyan vastag, mint egy szál rosszul adott spárga. A két dáma együttvéve lehetett ugy hozzávetőleg ezerkétszáz esztendő. Utánuk három kutya és 48 darab skatulyát hoztak.

Végem volt. Egyedre azon gondolkodtam, hogy mivel szolgáltam rá, hogy a sors ennyire üldöz? Azután menekültem másik kocsiába. Nem szölok a Münchenig áttazott városok és tájak szépségéről vagy rutságáról. Ez untatná Önöket. Beszélék inkább valamit magáról Münchenről.

Van e városban egy darab Páris, egy darab London, egy darab Egyptom, egy darab Velence s egy darab Debreczen.

Látni akartam, hogy iszák a sört a bajorok. Elmentem egy „soi disant“ kávéházba. A bier! A bier! — hangzott egyszerre ötszáz torokból s ugy öntötték magukba a sört, mint

czigány a vizet az ürgelyukba. Bámulni való az, hogy a bajor mennyi sört megbir. Az egész vidéken, he egész Württemberg mindent lát az ember csak kávé nem.

Nagy gyönyört találtam a képtárban, hol tizenöt terem s harmincz kabinetben több szellemet fölfrissítő üdéséget, elevenséget, szin-pompát találtam, mint tavaszkor a legszebb kert virággyái között. Míg Tizian és Raphael Madonnái csodás, mondhatni égi érzelmekkel tölték el lelketem — addig Rubens „Utolsó itélete“ az enyészet, a vég, a jövő élet borongó gondolatával fájtó érzést támasztott bennem.

A képtárból kikocsiztam a Bavariához. Ezt minden utas megteszi; Münchenbe menni és a Bavariát nem látni — Rómát pápa nélkül látni. Ez a Bavaria érzékből öntött roppant magas német leány, ki mervezen bálum az előtte elterülő „Theresienviessé“-re. Hátulsó részén ajtó van, melyen az utasok fölmásznak. Belsejében sötétség és nedvesség uralodik. A fejében elter hat darab férfi. Nem lévén érkezőem szívébe jutni a német kisserasszonyoknak — ennek belemásztam a fejébe.

Nagyon sok exotikus vonás van természetben. Ezt nem csak odahaza, de különösen kőborlásaim között tapasztaltam. A többi utazók egyik palotából a másikba szaladtak, megbámultak minden nagyobb házat, kávéházba kávéháza futottak s mikor már talpuk égett a futkosástól, kimerülve ültek le valamely sétány árnyas fái alá. En a képtárból kijövet a „Maximilian strasse“ egyik szobrának talpuzatára ültem. Miért néztem én a muzeumok kincseit? — nagy házat eleget láttam — ezek nem érdekelnek engem. En inkább szeretem a nép belső sajátságait, a szokásokat, felfogást,

köszöntött új évet, ha vele egyetemben súlyos anyagi gondok nem nehezíttek volna vállainkra, — de szemünk előtt lebegett az új iskola építésének nehéz feladata, — mely iránt szorult anyagi viszonyaink miatt sehogy sem juthatunk biztos megállapodásra. Komor, aggodalmas arczsal vonult fel csekélységgel együtt a község képviselőtestülete az uraság kastély falai közé, hogy hódoló tiszteletének köteles adóját az új év alkalmából hón tisztelt Kegyura iránt leróhassa. Alig hangoztak el a kölcsönös üdvözlések szívélyes szavai, midőn az üdvözölő küldöttség egy zárt boríték nagy levelet kapott Kegyruraságtól új évi ajándékkal. Hogy mi volt e borítékba rejtve röviden megmondhatom: az iskola alapítvány levele; s hogy mily értéket képviselt azt láthatjuk — mennyit ér itt most e gyönyörűen felépült díszes szép iskola.

Nem is kell magyaráznom, hogy erre a mi aggodalmaink nyomban eloszlottak; örömsugár tükröződött le arczainkról s ugyanazon örömsugár tükröződik most is a község összes lakóinak arczvonásairól, midőn áldást rebegő ajkainkról imaszóval hangzik fel a hálaaköszönet szava: Isten fizesse meg e nemes szívű áldozatkészséget a kegyes jótéveknél, kinek hazafias eszménye immár megtestesült, midőn Magyarország fennállásának ezer éves emlékére az egyház és hazá oltárára e nagyértékű áldozatot szentelte, hogy mint igaz keresztény honfi, mind értelme erejével, mind szívének nemességével erkölcsileg tisztá alapon létesített jótéteménye által egyaránt szolgálja a vallás, a tudomány és közművelődés szent érdekeit. Igen természetes tehát, hogy az értelmi és erkölcsi jellem ily tulajdonságai kiválónak tesszék az egyént és e sívár anyagias kor mindennapiasságából felemelik őt ama magaslatra, melyen köztisztelet veszi körül nevét s szeretet és becsülés övezi emlékezetét.

De a szép, jó és nemes ügy jótékony tényezőinek valódi érdemeit fenntartani a jövő idők számára is illő és szükséges: hogy kegyellett őriztessék meg emléküket a követendő példagyánánt állították fel működésük.

Egy híres szobrászról van feljegyezve, hogy a szoborba, melyet izzadva, fáradva, szorongalommal és művészi alkotással készített el, úgy véste bele ravét: hogy azt csakis az egész szobor összezsuzásával lehetett volna onnét eltávolítani. Senki sem helytelenítette a művész

ebbeli ambícióját és büszkeségét, mert roppant fáradsága árán létesített végonya, a szobor saját érdeme volt s ön-nevének dicsőségeit is szerzett; a jó hírnév pedig mint tudjuk, becses kincs az embernek, de melyet csak erkölcsi jellemünk fedhetlenségével s türetheten szorgalom, munka és áldozat árán kifejtett hasznos törekvéseinkkel szerzekhetünk meg s érdemelhetünk ki magunknak. Csak hogy sajnós, nem egyenlően vagyunk mindnyájan képesek tenni, fáradni, szenvedni és áldozni a közjóért; mivel ez már csak az ideálisan gondolkozó fenköltebb lelkek tulajdona, kik közt mi legelső sorban Nagyságodat, mint kegyurunkat vagyunk szerencsések tisztelhetni és üdvözölhetni, kinek egész életén át e három fenséges eszmény lelkesít minden szép, jó és nemesért lángoló szívét: Isten, király és haza, s a költő eme buzgó szózata: Hass, alkoss, gyarapíts s a haza fényre derül!

És jóllehet a hála a magyar népek egyik ősi jellemvonása, de ha mégis netán, mitől Isten övön, nem adná ez a jótéteményért illő hálájának elég tanujelét s valahogy beteljesednék itt is egy régi egyházi atya ama panaszszava: hogy „gratitudo nunquam fuit virtus“ (a háladottság sohasem volt erénye a világnak), az igazságos Klio majd feljegyzi e ritka jótékonyaságot a késő nemzedékek követendő példányképpül; de mivel az idő vasfoga egykor ezt is megemészti, majd enyészhetetlen betűkkel lesz ez bejegyezve odafele az örökélet könyvébe.

És minthogy a nevelés nemcsak egyéni, hanem társadalmi szempontból is mindenkire egyaránt fontos: a társadalomnak is tehát támogatni kell e közhasznú vállalatot; és mivel a keresztény nevelés eszméjét, mely az ifjúságra a vallásos és hazafias szellemet igyekszik átörökíteni, csakis a keresztény társadalom valószínűleg meg leghívebben, azért itt e magamagát dicsőítő békező fényes példa mellett, Istennek hála, már másfél is sok jelenség vall arra, miként az igaz keresztény nevelési eszmeiránynak napról-napra több híve támad a társadalomban is, kik hasonlóan odátöröknek, hogy a tudománytal és művészzel testvérülve, mindenütt a vallás is méltó helyet foglaljon el, hogy így a tudomány fényével tegye világossá a hit és erkölcs igazságait s egyenlítse ki a társadalomnak netán helytelen gondolkozását és téves világnézetét.

Most pedig befejezéstül, midőn e község örege és aprja legfőbb üdvözléséből font hála koszoruját tűzi fel Nagyságod érdeműs homlokára, békező kegyes jótékonyaságért fogadjja lelkünk mélyéből felhangzó azon őszinte óhajainkat, hogy: Isten szent kegyelme őrizze és vezérelje Nagyságod drága életét; áldás, szerencse, öröm és boldogság közepett az emberi kor legvégsőbb határáig, s a jól teljesített honfiumi kötelesség édes érzete és nemes öntudata aranyozza meg Nagyságod életének napjait. Eljen sokáig, igen sokáig boldogul!

Végeztül minthogy kötelességemnek ismerés részemről még külön is megköszönni Nagyságodnak e ritka nagylelkű áldozatkészséget, az egyház nyelvén hangoztatom: Ite Vir, et Patrone, multis mihi titulis venerande!

Nagyságos Lyka Döme kegyurunkat a nagyszívű jótéveket Isten igen sokáig éltesse!

Lelkes éljenzés követte e szép beszédet. Ezután báró Fialk Pál főispán üdvözölte a kegyes alapítót eme hazafias áldozatkészlegeért, mellyel a haza oltárára ily békezően áldozott. Majd Várady Sándor községi jegyző üdvözölte a kegyurat, megköszönve a község nevében e nagy ajándékot s beszéde végén átnyújtotta a községi képviselőtestület dísz közgyűlési jegyzőkönyvét, melyben megörökítették a kegyuraság ajándékát s érte köszönetüket és hálájukat fejezik ki. A beszédet után az iskolás gyermekek a Hymnusot énekelték el s ezzel az ünnepély véget ért.

A vendégek a lakosság éljenzése közt a kegyur kastélyába vonultak, hol 1 órakor a házi ur asztalánál ebédhez ültek. Az ebéd lelkes hangulatban folyt le s alatta szebbnél-szebb felköszöntök hangzottak el.

Nagyon feltűnő volt, hogy ezen a szép és ritka ünnepélyről a megye tanfelügyelője távol volt, holott ideje korán szintén meghívatott az alapító kegyur által.

szóval az életet látni, s inkább szeretem tanulmányozni az emberi kedély titkait, mint a poros régiségeket, melyeknek leírását minden lexiconban megtalálom. Itt a Miximilian utcában bő alkalom volt látni a münchenieket. Itt mindenki megjelenik, a ki látni és láttatni akar. A beamonde fel és alá hullámnak. Ez a hely az, hol a nyüzsgő tömeg között mindenki lehet találkozni. Itt lehet látni a legboldobb angolt, a legfeszesebb francziát, a legfermatikusabb németet. Jól megfér egymás mellett mind. Mennyi mosolygó arcz, mennyi boldog ember! Nem lehet hallani sóhajt, csak nevetést; vidám, hosszú, boldog kacaját. Itt nincs szegénység; fény, pompa, csillogás mindenütt. És itt lehet látni a legszebb nőarcokat. Férge, mosolygó, elegáns, kedves lányokat. Köztük a szebbnél-szebb pámpilus grisetek, erősen kimorikálva, zilált hajjal, kaczer mosolygással, csempére ütött terepentyüs kalappal a la Sarah Berhardt. Szép homlokokra rá van írva mottójuk: „Vive la bagatelle!“

Egy vidéki paraszt ült mellem a márvány talapzatra. Nyilván elfáradt a sok kóborlásban és látva, hogy van egy bolond, ki az utca közepén ült le, hát letelepedett mellem. Valószínűleg azt hitte, hogy valami kujtorgó német diák vagyok, kinek nincs három pleningje, hogy megfizessen egy padot. Hamár bizalma volt hozzám és társul szegődött — miért nem fogadnám szivesen? . . . felálltam és bemutattam magamat a parasztnak, ki oly ostoba mosolylyal honorálta udvariasságomat, hogy kaczagva, még pedig elég hangosan ültem vissza helyemre. Magam mellé huztam a sógort is. Gyönyörű látvány lehetett, a mint ott ülünk ketten a szobor tövében. A müncheni haute-vole nevetett

mi rajtunk — én ő rajtunk. Bolondnak vagy hóbortos angolnak nézettek s a mellettünk elhaladó szemek valóságos keresztítűbe vettek bennünket. A német sógort láthatólag észlelyezte a helyzet, míg nekem nagy örömet okozott, hogy mindenki megbotlik a festői csoporton, mit ketten alkotánk. Egyszerre, mint valami szebb világ tündere lebegett hozzánk, egy gyönyörű teremtés és illatos virágcsokorral kínált meg. Sok szeretetreméltósággal erőszakolta virágait — míg nem egy megértett hunyorításra egész bájjal tűzött egy csokrot szomszédom szírtől fényes pruszéjkjára. A sógor egészen oda volt, hogy ily uri dámától kap virágot s rögtön nyilvánította is, hogy ő nem érdemi meg. A gonosz kis jószág pedig még nagyobb zavarba hozta, midőn oda dudolta füleibe a szokásos dalt: „Szép vagy őh ifju s friss, mint e virágcsokor. Mosolyogj és szeress!“

Unni kezdtem a városi zajt s nyolcz órai időzés után elhagytam Münchent.

Mentem tovább a nélkül, hogy bizonyos cézom lett volna. Egyedül voltam, mi jó alkalam a gondolkodásra. Bántott az ut hosszúsága, a konduktor udvariassága, ki erővel magyarázgatni kezdte a vidék nevezetességeit, bántott a lokomotiv fáradt lélegése. Azt hittem soha nem érek Augsburgba. Megnéztem e helyet csupán azért, hogy lássam a tért, hol apánkat 900 év előtt megverték. A város szokatlanul óserü. A vénség komolysága ül rajta. Annál kevésbé tiszteltemélto az, hogy az emberek ingujjakban bámulnak ki az ablakon s leköpdöknek egész nyájasan a járókelők feje tetejére. Talán ezekre mondá Hugó Viktor, hogy: „L'homme est un animal qui crache.“

Egyetlen nézni való e városban a „Ráthaus,“ melynek második emeletén van a híres „Goldener Saal.“ Csengettem már egy negyed-órán, végre rugdalmi kezdtem a kaput, s jöj jön ki valaki s mutassa meg a nevezetes házat. Előcsoszogott végre egy fogatlan vén banya s megértve kíváncságomat, feneketlen zsebében a kulcsot kezdte keresgélgni. Először kivett belőle egy rongyos gyerek cipőt, azután két darab száraz piskótát, egy arany karpercezet sarga rézből, egy mult századbeli béna koptantót, egy rozsdás lakatot, két gerezd foghagymát, három darab szivar csutkát, egy burnot szelenczének fedelét, egy tegnapi megkezdett zöld almát s végre megtalálta a kulcsot. Ekkor én már a lépcsőn ültem s nyugodtan vártam, hogy mikor lesz vége a kipakolásnak.

A „Goldene Saal“ ajtó oly magas, hogyha Hoffman Dolfit a másfél zsidó fejére állítanák, még akkor sem érné el a felső sarkvasat. Az óriási teremnek egész teteje ragyogó arannyal és szép freskókkal van díszítve.

Most veszem észre, hogy mennyit írkálok, mi talán unalmas Önöknek. Most abban hagyom az irást s lemegek a parkba, hogy meghallgassam azt a csinos darabot, mit a zenészek előadnak. Leveleimnek és utannak folytatását hol fogom leírni, még magam sem tudom; de legközelebb fogok írni. Sok örömet addig is s több nyugalmat, mint nekem van, ki holnap indulok, hogy mint valami drótostót kóboroljak tovább-tovább.

(Folytatása következik.)

HIREK.

— A király születésnapja. A király 67-ik születés napját nagy egyházi és katonai pompával ünnepelte meg Széke-fejérvár. Tegnap reggel a felkelő nap lengő diszben találta a várost. A székesegyház tornyain, a püspöki palota homlokzatán s a város összes köz- és számos magánházain lobogó zászlók hirdették a nemzet loyális ünnepét. Reggel 7 óra körül a vásártérre vonult a nálunk egybegyűlt katonaság, hol három diszszátor volt felállítva, a közepsőben ott állott, a két oldalsó pedig a tisztikar számára volt felállítva. A tábori misét, mely 8 ó. kezdődött, *Károly* János apát-kanonok mondta a teljes tisztikar és számos notabilitás jelenlétében. A mise alatt a honvéd zenekar egyházi choralisokat adott elő a közbe-közbe a vásártéren felállított katonaság üdv-lövései és a tűzörség ágyuzásai reszkettették meg a levegőt. Dél előtt 9 óra körül a főtemplomban *Steiner* Fülöp dr. megyés püspök tartott Te Deummal ünnepélyes nagymisét, melyen a város képviselőiben *Havranék* József polgármester, *Kalocsay* Alán országgyűlési képviselő, a megye képviselőiben báró *Fiáth* Pál főispán és *Husár* Ágoston alispán jelentek meg disz magyarban. Ott voltak még a zirczi ciszterci-rend tanárai testületileg, *Kecskán* Izidor törvényszéki bírós. Sokaknak feltűnt a katonai tisztikarnak távolléte, ezt azonban magyarázza azon körülmény, hogy ők reggel 8 órakor már végig halgatták a teljes Isteni tiszteletet. — Délben dr. *Steiner* Fülöp megyés püspök nagy ebédet adott, a püspöki palotában, a melyen a városi és katonai hatóság tagjai közül jelen voltak: báró *Fiáth* Pál főispán, *Kránics* János tábornok, *Schruitek* és *Rosot* ezredesek, *Husár* Ágoston alispán, *Havranék* József polgármester, *Kalocsay* Alán országgyűlési képviselő, *Kecskán* Izidor törvényszéki bírós, *Reé* István helyettes rendőrfőkapitány stb.

— A szent István-napi isteni tisztelet programja a következőkben állapított meg: Reggel 8 órakor körmenet a szent királyi fejedelmével. A körmenet az Iskola-, Sz.-Imre-utcán át a püspöki palota elé ér, honnan a Szent-István-utcán keresztül a székesegyházba tér vissza. Körmenet után szent beszéd tartatik, mely után dr. *Steiner* Fülöp megyés püspök ünnepélyes nagymisét fog celebrálni. A székesegyház chorusa a nagymise alatt *Kneifel* Ferenc karnagy vezetése mellett a következőket adja elő: Seyler C-dur ünnepi miséjét zene és énekkarra írva. A magánrészeket éneklik benne: *Rostagni* Flógel Karola és *Hauptmann* Anna urhölgyek, *Vogl* Alajos és *Mátrai* Ede. Betétek lesznek: Gradualra „Ah hol vagy Magyarok“ régi magyar dal *Bogisich* Mihálytól vegyes karra átírva és Offertoriumra „Ave Maria“ *Kneifel* A.-tól énekli: *Rostagni* Fl. Karola urhölgy orgonakiséret mellett. Az ünnepély nyolczada alatt este 7 órakor a szokásos litániák lesznek. Ezutal felkerjük a körmenet utcaiban lakó háztulajdonosokat, hogy ezen vallásos jellege mellett is igazán nemzeti ünnepeken fellobogózzák házaikat.

— Egyházmegyei hír. *Newmayer* Ferenc *historiái* adminisztrátor, ugyanezen plebániára plebánosnak nevezetett ki.

— Beiratások. A székesfejérvári kereskedelmi akadémiában a beiratások szeptember hó 1., 2. és 3-ik napján, a javító- és pótvizsgálatok pedig szeptember hó 1-én délután tartanak meg.

— Családi ünnep *Alcsuthon*. Mint tudósítónk írja: *Mária Dorotthea* főhercegné vasárnap ünnepelte családi körben névnapját *Alcsuthon*, hová férjével, *Fülöp* orleansi herceggel a kiejenői vadászatról érkezett meg. Eljött *József Ágost* főherceg is. Az ünnepi misét az udvari templom oratóriumában hallgatta a főhercegi család, míg a főhercegi tisztek, alkalmazottak és a nép a templom feleisére már e napokban elhagyják *Alcsuthot*.

— Jótékonyág. *Gulner* Gyula országgyűlési képviselő 10 forintot adományozott a helybeli önkéntes tüzoltó egyetnek a segély alap javára. Az elnökség köszönetét fejezi ki.

— Tűz a vidéken. A vörös kakas ismét felütötte fejét *Herczegfalván*, hol *Gáspár* János földmívelő szalmája f. hó 14-én ismeretlen okból kigyulladt s a hához közel égő szalmától a nádfedeles épület is néhány pillanat alatt lángba borult. Nagy számmal jelent meg a nép és a tüzoltóság 2 fecskendővel, *Kovács* Mihály alparancsnokkal élén és erőlyesen hozzáfogtak a tűz oltásához és a szomszéd épületek megmentéséhez, a mi sikerült is az alparancsnok helyes utasításai s a nemrég Székesfejérvártól szerzett tapasztalatai folytán. A közfeldékvő selyemmajori pusztáról is érkezett segély s így 3 oltó fecskendővel sikerült a délelőtt 11 órakor kigyulladt házat 12 órára eloltani, illetve a ház belső részét s az igen közel fekvő szomszéd épületeket az elhamvadástól megmenteni. A résztvét igen nagy a szerencsétlenül járt család iránt, mert közel 500 trt kára van s még az hozzá, hogy semmije sem volt biztosítva, a mi intő példaul szolgálhat azoknak, kik csupa takarékosságból ilyen veszélynek teszik ki magukat. Hogy a kár mégis némileg fedezve legyen, a jószívü emberbarátok a községben gyűjtést kezdtek s remélhető, hogy nemsokára megtérül a kár.

— Disztakarodó. A király születésnapja ünnepének előestéjén, kedden este 9 óra körül a városunkban állomásozó katonai zenekarok disztakarodóval járták be a főbb utcákat, hatalmas néptömegek kíséretében. Általános elfogletlen séget keltett azonban az a körülmény, hogy a hatóság nem intézkedett, legalább is ezen alkalomra, az utcák kellő világításáról. A kevés számban égő lámpák mély sötétségben hagyták az utcákat, úgy annyira, hogy néhol csak a zenekarok lámpái világítottak. A sötétben az emberek egymásba ütköztek s ez által nem csak, hogy a zenét nem lehetett élvezni, hanem a közlekedés is fennakadt.

— Egy nagyközség fellendülése. *Fejérvár-bicskei* kiépítendő vasutvonal mint ezen vonalnak középpontján *Lovászberényben* húzódik át. Az előmnöklatokra vonatkozólag a vállalkozó és az alantasabb tisztviselők június 1-én megérkeztek, s *Lovászberényben* telepedtek le. *Lovászberény* a többi mezővárosoktól élénkség tekintetere nézve hátrébe volt. Azonban ma már ezen mezőváros is virágzásnak indul; a nevezett tisztviselők alig egy havi itléltük után máris tanujelét adják annak hogy mit lehet egy község érdekében előmozdítani. Ugyanis *Urházy* Lajos ref. lelkész kezdeményezésére az itteni intelligenzia néhány tagja és a nevezett tisztviselőkkel egyetértőleg e hó 15-én tancsmulatsággal egybekötött műkedvelői előadást rendeztek, nagyszámu itteni és vidéki közönség jelenlétében köztük gróf *Csiráky* Antal egész családjával, szinrekerült a „*Gyimesi vadovág*“ eredeti népszínmű 3 felvonásban melyet *Géczy* István szerzett. Az igazgatói szerepre *Urházy* Lajos ref. lelkész vállalkozott, a kinek is a közönség nagy hálával tartozik nagy fáradságáért, hogy egy élvezetes estébe részesítse őket. — Szereplőkből kik elég jól megálták helyüket, melyen a közönség jól mulatott *Egell* Mariska (özü. Fábriáné Julisát) adta elég ügyességgel hogy utólérhetetlen alakításával igen élvezetes perczeket szerez melyet a közönség meg-meg újuló tapssal jutalmazott meg.

Gerwein János (Gyurka fiát) elég jól játszott. *Farkasné Szigetly* Ilona (Premzser Magdolnában) szép énekéért és kedves hangjáért, valamint izléses előadásáért szünni nem akaráo tapsvihárban részesült, énekét, melyen a közönség ugyan csak jól mulatot, meg kellett újrazni. *Farkas* Gyula (Törpe csura harangozó), *Helfer* (Csuráné), valamint *Marton* Géza (Marcsi fiokba) elég ügyesen adták komikus szerepüket, melyre a közönség kaczagásban tört ki. Kifogástalanul játszottak még *Broszky* Kálmán, *Alföldy* Dezső, *Márkus* László, *Rosenfeld* Imre, *Flesch* Miksa, jól betöltötték helyüket a nyoszoló leányok is. Már az óra éjjeli 11-et ütötte, midőn a függöny legördült és a mulatni vágyó közönség hozzáfoghatott a ropogós csárdához. A fesztelen mulatság reggeli 5 óráig húzódott el. Ezen feledhetetlen estét az *Olvasó* kör pénztárát egy tekintélyes összeggel gyarapította.

— Szerencsétlenül járt gyermek. *Ssab-Battyánban* mult héten *Lengyel* István földmívelőnek 2 éves Lajos fiát a repávgó gép elkapta, arczát összezsuzta, koponyáját betörte. A gyermeket behozták gyógykezelés végett a városba, de itt 16-án meghalt. A felboncolás után 17-én Fejérváron temették el, a községtől nagyszámmal megjelentek részvéte mellett.

— Nyári mulatság Péthén. A várpalotai tüzoltó-egyesület által f. hó 15-én vasárnap a péthi fürdőtelepen rendezett nyári mulatság, a várakozáson felül, igen szépen sikerült. Nemzeti színü zászlókkal és zöld galyakkal izlésesen felszítizett diadal kapun vonult a nagyszámu vendégsereg a mulatság színterére, a kies fürdő-telepre. Székesfejérvár és különösen Veszprém felől érkező vonatok ugyancsak szép számmal szállították a közönséget; este-felé pedig a sűrűn érkező tofogatok hozták a vendégeket. A kedélyes mulatság reggeli 5 óráig tartott, a midőn is a Székesfejérvár felé induló vonat a vidáman mulatozó közönség nagyobb részét magával röpítette. A jelenvolt hölgyek közül a következőknek neveit sikerült följegyezni: Gróf *Wurmbrandt* Ferenczné (Székesfejérvár), *Páris* Sándorné (Bpest), *Haidinger* Gusztávné, *Békffy* Györgyné, *Borosné*, *Vikár* Istvánné, *Rutsek* Pálné, *Barcza* Kálmánné, *Berky* Józsefné, *Patay* Berta, *Madarász* Jánosné, *Aasztaller* Kálmánné (Várpalota), *Boronkay* Miklóné (Berhida), *Szanyi* Fülöpné (Veszprém), *Sill* Lajosné (Teés), *Nagy* Gáborné, *Magyar* Józsefné, *Kristóf* Sándorné, *Bauer* Józsefné, *Szakály* Ferenczné, *Szűcs* Józsefné (Szent-Gál), *ifj. Morocz* Lajosné, *Morocz* Gyuláné, *Brand* Lajosné (Ósi), *Pásztori* Ferenczné, *Petró* Rókusné (Várpalota), *Humayer* Vilma (Budapest), *Mészáros* Mariska és *Karolina* (Várpalota), *Brand* névérék (Ósi), *Boronkay* nővérek (Berhida), *Markos* Róza (Bpest), *Stupján* J. (Berhida), *Herczeg* nővérek, (Székesfejérvár), *Ihász* Juliska, *Holler* Karolin, *Töltési* Róza, *Varga* Mariska, *Raiz* Krisztina, *Dobozi* Mariska, *Darnoczi* N., *Molnár* nővérek, *Tóth* Mariska, *Tóth* Zsófia, *Bauer* Ilonka, *Hradzsky* Teréz, *Oláh* Teréz (Várpalota), *Medgyesi* Mariska (Ósi), *Timár* Mariska, *Uzsák* Julia (Bpest), *Sill* Elvira (Teés), *Pap* Lujza, *Merkli* nővérek, *Hajdu* Etelka (Várpalota).

— *Czirkus*z. Özü. *Endersné* műlovárdája, mely *Riefenach* S. igazgató vezetése alatt napoként igazán kellemes est t szerz Székesfejérvár mulatni vágyó közönségének, már csak egy hétig tartózkodik városunkban. Érthetetlen az a lanyhaság, közöny, mely távol tartja a közönség nagy részét ezen ritkán élvezhető látványosságoktól. Pedig az előadások fellette érdekesek és mulattatók. Igen szép jelenség például *Miss Marianna*, mint parforce-lovaglónó, *Miss Olga*, mint florentini kertészónó. Bámulatosak *Miss Cseccili* mutatványai a magas trapéz-on és a hatalmas erejü *Miss Anetta* produkciója a laza sürgöny-sodronyon. Igen kedves csoportozatot alkotnak a *Fratelli Commucci*, a legkisebb olasz földszint-akrobaták, három kis gyermek, kik korukhoz képest óriási izomerővel röpíttik egymást a levegőbe s végeznek olyan mutatványokat, a melyek még felnőtt akrobatáknak is dicséretükre válnék. A kis *Emilkón* mutatványai a szék-piramison, még mindig a legnagyobb bámulatot keltezték. Kü-

Irodalom és Művészet.

Vasárnapi Lapok. A „Könyves Kálmán” irod. és könyvkereskedési r.-t. kiadásában megjelenő „Vasárnapi Lapok” e heti száma egy szűz kitalálásba jelent meg, melyet még Magyarországon, folyóiratban, typographia nem produkált. 6 iv terjedelemben ismerteti József főherceget és fenséges családját, jobbra oly eredeti felvételekben, melyek még eddig sehol meg nem jelentek. s a „Vasárnapi Lapok” kezdeményezése nélkül alig láttak volna napvilágot. Csak egy pár képet említtünk itt föl abból a 100-on felül lévő reprodukcióból, mely a folyóirat e számát díszíti: a főhercegi ebédőt, a mint a katonás sorban álló szolgaszemélyzet a fenséges családját a terület asztalhoz várja, a diszjogatok felvonását; mert a kiadott parancs szerint ma kikocsizásra mennek a főhercegek; *Alcsuthot*, a parkkal, a tóval, a mint a fenséges család rajta csolnakszik, az alcsuthi játékerteret, a László- emléket, a fumei villát; József főherceget a cigányok közt, tűzoltóival tűzoltó-egyenruhában, nyugalmas kerti olvasásban fenséges nejével, a Hortobágyon; egész katonai pályáját bemutató képek között ott találjuk mint főtisztet, mint parancsnokot; 3 csataképet, a mint az ütközeteket intézi stb. stb. A szöveget irodalmunk olyan hivatott képviselői írták a folyóiratban, mint *Vértési Arnold*, *id. Abrányi Kornél*, *Salomon Ödön*, *Prém József*, *Rudnyánszky Gyula*, *Sztrass Adolf*, *dr. Pap Zoltán*, *Gyarmathi Zsigáné* stb. mindannyian József főhercegről írván a legkülönbözőbb fel fogásban; mint katonáról a honvéd tisztként egyik kiváló jelese ad hí és szakszerű képet a füzetben. E szám kiadására azon körülmény birta rá a kiadó vállalatot, hogy József főherceget a kolozsvári egyetemem diszjogtorrá avatták. De a „Vasárnapi Lapok” e száma felhasználta az alkalmat arra is, hogy a népszerű magyar főherceget minden oldalról bemutassa, s hű képet adjon a tevékeny főherceg működéséről. A vállalat azt igéri, hogy e számhoz hasonló színvonalon kívánja a „Vasárnapi Lapok”-at megtartani, a mit ha bevált, bizonyára nem fog siker nélkül versenyezni a külföldről beözönlő képes folyóiratokkal. A ki a „Vasárnapi Lapok” e számát megveszi, az bizonyára kellemes órákat fog vele eltölthetni.

VEGYESEK.

[ ] **Trieri ásatások.** Schaab gyártulajdonos telkén Trierben hónapokig tartó munka után egy régi római patricziusnak a házat sikerült kúzni, melyet méltán lehet a régi Trevisis palotái közé számítani. Gyönyörű oszlopsorok támasztották az épületet. Renek fűdőhelyiségei voltak ennek a palotának. Egmás mellett fekszenek a márvánnyal kirakott hidegviz, melegviz, és légfűdő. Az áramlatok melegítették. Ritkaság számban megy az a nagyszerű mozaik munka is, a melyet nagy mennyiségben találtak ezen a helyen. Az egész építmény 300-ból való Kr. sz. után s így valószínűleg Konstantin császár idejéből való.

[ ] **A szökék hazája.** A svéd nők kilencz tizedrésze szöke. Nyulánk, szilfid terméti mind és a párisi nő graciozitasát az angol miss egyszerűségével egyesti magában. A városi hölgyek feltűnően elegánsak, de a vidék uri asszonyai is izléssel öltözködnek. Karakterisztikus normann vonásaik nem éppen csodaszépek, de nem csufítják el az arcukat szépitőszerekkel és így kedves, kellemes marad sokáig. Kék szeműből az ártatlanság sugárik és piros ajkuk mozdulatlan, mintha belső izgalom sohse tenné remegővé. S tényleg olyan erkölcsös és megközelíthetetlen a svéd nő, hogy néha szinte prűdé válik. A kerékpározó hölgyek kivétel nélkül hosszú ruhában karikáznak végig az utcákon és a sétáló asszony is nyakig érő ruhát visel. Fűzöt Svédországban nem igen hordanak, mert a svéd nő nem nyomorítja meg a testét vaspántokkal. Egy svéd hölgy ilyenképpen jellemezte honfitársnőit: »A mi fiatal leányaink olyan szabadon érintkezhetnek az erősebb nemmel, mint akárcsak Amerikában. Az iskolába közösen járnak a fiukkal, az egy osztályba válok egy teremben ülnek és a szünetidő alatt együtt hanczuroznak velük

lönösen kiemelő **Rieffenach** S. igazgató érdekes produkciói „a le Epson”, *Ling-Long* a két kíniai excentrikus mulatságos játéka. A legtöbb kacajjt és általános elismerést azonban a kitűnő magyar zenebohócok *Luy* és *Max* szerzik. Igaz ugyan, hogy a játékuakat élvezni akarjuk, félre kell tennünk jobb zenei érzésünket. Itt azonban nem az a kérdés forog fenn, hogy mit adnak elő, hanem hogyan. Kedden tartották jutalomjátékuakat, melyre trefás tartalmu falragaszokkal hívták fel a közönség figyelmét. Az előadás várakozáson felül sikerült, a hallgatóság igen jól mulatott s bizonyára nem sajnálják pénzüket, a kik az előadásán (ismét csak kis számban) megjelentek.

— **Betörés a vidéken.** Miként tudósítunk írja folyó hó 16-án virradóra *Soponya* községben két ismeretlen ember *Kiss József* házába behatol és 165 forintját elvitte. A rendőrség erőlyesen nyomoz a tettesek után.

— **A bál után.** A setétzöld lombmennyezet alatt rogyogó, sokszínű lámpiónok bizonytalan fénye tünderszerűleg világítja meg a vidám tánczosok nyüzsgő csoportját. — Ejfél van! — A muzsikó cigányok nekihivülve huzzák a talpalá való ropogását, a nagy igyekezetben ugyancsak hajladoznak előre, hátra; a czimbalmos elkeseredetten üti a hurokat, a bőgő recseg, majd összestörik, a fiatalaság pedig, a táncz-, zene- s bortól mámoros fiatalaság lelkesen járja neki pirult arczcal. Sohasem halunk meg! Így folyik a mulatság a kedves péthi fűrdőtelepen. A pusztja apraja-nagyja, örege-fiatala mind ott van a bálban; ki tánczol, ki a zenét hallgatja vagy a tánczolókat nézi. Természetesen *Sieiber József*ék is ott voltak, a kik a fűrdőtől nem messze a csobogó Gretchen-patak partján az örökösen zakatóló kis kallóban laknak. Nem régen telepedtek le, pénzt nem hoztak magukkal, azt a csekélyet is, a mit szorgos munkálkodás után gyűjtöttek el tették félre vagy pedig ruhát vásároltak rajta Erzsébet leányuk számára, a ki maholnap már férjhez megy. Azt beszélik a pusztában, hogy a leány már ki is választotta jövődöbeljét, talán azt a szöke pinczéért, a ki olyan ügyesen fűrgölődik a vendégek között *Kürberger Józsefet*? *Sieiber* Erzsé ott szorgalmatoskodott a sötét körül, segítette a vendéglősnek, szülei pedig a mulatozókat nézték s az ő arczukra is kiült a mosoly. Egyszerre csak felkendezve rohan feléjük szomszédjuk, a ki már előbb hazra indult és sajnálattal újságolja, hogy lakásuk ajtaja nyitva van s ottbent pedig minden szerte-szét. Valószínűleg rossz emberek jártak arra. *Szieberék* azonnal hazasiettek s csakugyan látják, hogy lakásuk ajtaja be van törve, ruhaszekrényüket kifosztották, ágyruhájukat elvették, alig hagytak ott valami értéketlen csekélységet. Nagy, súlyos csapás bizony ez a szegény emberre néve. A szerencsétlen leány persze azt sajnálja legjobban, hogy az összes ruhaneműjét, a mit a nem-sókára bekövetkező házasság érdekében szerettek be, mind elvették. No hiszen volt sírás, jajszékékedés, elnyomta még a Gretchen-patak csobogását is. — A fűrdőben azonban egyre tart a mulatság. Az enyhe szellő kiszakít néha a notából egy-egy darabot s elviszi a siránkozóak alakja alá. A setétzöld lombmennyezet alatt rogyogó, sokszínű lámpiónok bizonytalan fénye tünderszerűleg világítja meg a vidám tánczosok nyüzsgő csoportját. — Ejfél van. — A csendes éjben messze elhallatszanak a zene utolsó ütemei: „Szétfoszlott soknak reménye a bálután.”

— **Népiünnepély a Rózsás-kertben.** A helybeni csász. és kir. déli vaspályatársaság műhely tűzoltó-testülete a zenekar és dalárda közreműködésével folyó hó 20-án a *Lerf*-féle Rózsás-kertben saját pénzértára javára látványos népiünnepélyt rendez. A mulatság igen érdekesnek ígérkezik, nemcsak azért, mivel déli vasuti társaság tűzoltó kara rendezi, de erre enged következtetni az ünnepeley humoros tartalmu műsora is, mely a következőkép hangzik: 1. A tudós *Pepi* elefánt mutatványai: E magasan iskolázott elefánt cupán ez alkalomra lett meghoztatva *Haw Kings Emery* berlini állatseregletéből. 2. Egy eredeti *Fonographnak* bemutatása hangtölcsérrrel, melylyel a benn lévő énekek, szavalatokat, zenedarabokat stb. mindenki

egyszerre meghallhatja. 3. Elővezetése egy még itt sohse látott állataeregletnek, sőt mi több egy óriási fia czethalnak, mely orrából vizet lövel ki. 4. Bemutattatik azokivül a lustaságáról híres afrikai lajhár (ragadós állat), a *Strucz*, *Teknősbéka* stb. 5. Kisorsolása az elefántnak. A sorsolásnál a belépti-jegyek száma érvényes. Szünetek alatt a műhely zenekar és dalárda működik. Kezdeté délután 4 órakor. Belépti-dij 10 kr. — Kedvezőtlen idő esetén a mulatság e hó 22-én vasárnap tartatik meg.

— **Tüz.** Folyó hó 16-án *Józsa* István olaj-utca 10-ik számú házában egy boglya rozsszalma kigyulladt. Az azonnal megjelent tűzoltók a tűz tova terjedését meggátolták. A tűz keletkezésének oka ismeretlen. A kár 25–30 írta rug.

— **Nyilvános köszönet.** Fogadják mindazon ismerősök, jóbarátok, kik szeretett nőm, szül. *Brosmann* *Emilia* elhunya alkalmából részvételnek bármely módon kifejezést adni szivesek voltak s ezáltal mély fájdalommat enyhíteni igyekeztek, ez uton családom nevében is, kifejezett legbiztosabb köszönetemet. — *Székesfejérvárott*, 1897. aug. 18. *Id. Eisenbarth* Ágoton.

— **Pezsgőző tolvajok.** F. év június havában történt, hogy *Bánki* István seregélyesi illetőségű kocsis és *Sadób* Gyula nagy-saápi illet. háziszolga Budapestben *Panolai* *János* korcsmájába 14-én éjjel, az ablakon keresztül behatol s egy zacskó illatos magyar dohánnyt s két üveg pezsgőt véve magukhoz ellillantak. Mielőtt azonban hazatértek volna, ellátogattak *Springer* *Lipót* dohánytűzsdéjéhez is és itt a zárt ajtót feltörték s a boltból jó csomó szivart és dohányműt véve magukhoz, nagy gyorsasággal távoztak. Otthon azután felbontották a szivarköteget, *Bánki* rágyújtott egyre s nagy lelkielégedéssel fújta az illatos, kecses szivarfüstöt. Szabó azonban a makrapapát töltötte meg a verpeléttel s szippantott nagyokat. Majd pedig a pezsgős palackokat vették elő s ugyancsak áldották a drága nedűt. A boldog mulatozás egyre tartott még, a midőn a tüzes sugaru nap már magasan járt az égboltozatján. És oh mi fátum! Midőn az utolsó üveg utolsó pohár pezsgője is elfogyott, belépett a rendnek öre és egy kis üdítő sétára invitálta meg a két rózsás kedélyű atyáit. Csak a sültében vették észre, hogy ök tulajdonképpen hol is vannak. Arra is rájöttek azután, hogy hét hónapig lesz szerencséjük a hűsüléshez. No ezután elkezdtek bankolni és bosszankodni, hogy miért nem fogyasztották el a dohánnyt is. Bizony annak már nem szagolták az illatát, mert visszakerült előbbi gazdájához.

— **Repülő művésznő.** A német vándor-cirkuszok porondján a *Levegő tündérének* hívták a szép *Mitterndorfer* *Hermint*, a ki tizennyolc-éves kora és izmos, magas termetű daczára lepkékönnyűséggel hintázik a lengő trapezen és férfiak megszögyenyítő vakmerőséggel hányja a magasabbrendű cigánykerekeket. A kecses művésznőnek szépségéhez és gőmbölyű karjaihoz mérten sok volt az udvarlója, a levegő tündére azonban csak a levegőt szerette meg a muzsáját és az imádkókról mit sem akart tudni. Előadás után az anyjával pihenit tért és került minden férfit, egy a földönjárók, mint a légtornászok világában. Egyszer azután mégis elébe került az igazi, a szerelmes leánynak egyetlen férfi, a kinck legszebb villogó szemei, legaczelosabb izmai voltak és ez a ki bator volt, mint a sas és fűrgé, mint a sólyom. A mikor először látta a trapezen repülni és a mikor az ideál megcsinálta a háromszoros bukfczetet a levegőben, *Hermint* kisasszonynak dobogott a szive a rémületől, a gyönyörűségétől. A levegő tündére szerelmes lett, de viszont nem szereték. Bánatában ezért a másvilágra vágyott repülni és tegnapelőtt Bécsben leugrott az anyja elsőemeleti lakásából a ház udvarára; de a levegő tündérétt szereti az Isten, a szerelmes leány egy gyümölcsös kofa nyakába esett és azt úgy feldöntötte, hogy a halálra ijedt asszony bezuza az orrát az udvar kövezetén. A légtornászok talpra esett és kecses piruettel sietett tova.

az iskola udvarán. A tanító persze ügyel arra, hogy megmaradjanak az illendőség határai közt, de erre nem is igen van szükség, mert a svéd lány gyermekkorától fogva vigyáz magára, az ifjú pedig lovasági védelmével tiszteli meg. Ibsennek nincs igaza, a mikor azt mondja, hogy a házasság a svéd nőnek felszabadulása. Mert leánykorában is szabadon rendelkezhetik magával, a hivatalok pedig nyitva vannak számára, házasságában pedig eo ipso ugyanolyan jogai vannak mint az urának. Sőt nemsokára politikai jogai is lesznek a svéd asszonyoknak.

□ **A mit egy meteorókö tartalmaz.** Mint már megírtuk a föld pályáján e hó 9-11-e között a bolygók egy meteorajjal találkozott, mely aztán pompás hullócsillagok fog a földre bocsátani. Ezek a hullócsillagok valójukban csak kis, néhány gramm súlyú testecskék, melyek a végtelen világürből jövet, behatolnak a föld légkörébe s itt a surlódás következtében izóvá lesznek. Nagyobb meteordarabok csak nagy ritkán esnek le s nem is éppen akkor, mikor a hullócsillagok számosan mutatkoznak. Tavaly Madrid fölött robbant szét egy óriás meteor, melynek csak kisebb darabjait sikerült összerakni. Azóta nagyobb meteorókö nem hullott az égből s így mostanában nyugodtak lehetünk a felől, hogy nem fog izzó vas az égből a fejünkre esni. Sőt nem is mindig vastartalmu a meteorókö. Olyan meteorókövek is hullottak már, melyek tiszta szénből voltak. Sőt mi több Moissau a Canon-Ciablo-i meteoróköben jelentékeny grafitot és gyémántot is talált. Abból a tényből, hogy a meteorókövek messze világok küldötteti és hogy szénből állanak, azt is lehet következtetni, hogy a földön kívül is van állati és növényi, szóval orgánikus élet. Henri de Parville a »Nature« szerkesztője már lapjában arról is ábrándozott, hogy egy meteorókö egy Mars-lakó csontvázat hozta volna le a földre. Sir William Thompson kiszámította, hogy egy nagyobb meteorókö, ha forogva repül ide a világűrből, bensejében még elég meleg, hogy egy kolorádó-bogár is megélhesen benne, Thompson azt is állította, hogy ha valamely véletlen következtében a földön minden élet hirtelen kipusztulna egyetlen meteorókö tartalma elegendő volna arra, hogy azt ismét benépesítse különböző állattalakkal.

□ **Buluwayo-i viszonyok.** Kohlka Gyula német dél-afrikai újságíró kerékpáron tette meg kilencz nap alatt az utat Zohamesburgtól Buluwayoig. Különbő dolgokat ír az ottani viszonyokról. Első éjjel egy kovácsműhelyben volt kénytelen aludni, mert sehol sem kapott szállást. Egy tucztat tojás ottan a mi pénzünk szerint körülbelül tizenhárom forintba kerül. Egy szedő hetenkint 72 forintot is keres. Rendesen gyertyával világítanak, mert a petróleum iszonyu drága. Tíz gallon 170 forintba kerül. Házak alig vannak, csak ádogkunyhók s daczára ennek, a telkek ára roppant magas. Olyan telekért is, mely 15 kilométernyire esik a központól, az utolsó időben 4200 forintot fizettek. Kohlka senkinek sem tanácsolja, hogy oda utazzék, a hol ilyen egészség-telen viszonyok uralkodnak.

□ **Ki találta fel az esernyőt?** Ezt a kérdést aligha fogják valamikor felderíteni, de csaknem bizonyos, hogy ez a kiválóan hasznos tárgy Kinából származik. Európában a 18-ik század közepéig nem ismerték az esernyőt. John Hanway a híres angol utazó hozta Londonban a távol keletről. Eleinte nagy ellenszennel fogadták ezt az újítást és Hanway csak rendőri felügyelet alatt sétálhatott Londonban. Az emberek futóbolondnak nevezték és az utcai gyerekek futyúlva, gonyolódva futkostak utána a legnagyobb csóban. Párisban az első esernyő csaknem forradalmat csinált. Attól féltek, hogy, ez az új találmány kiszorítja a gyaloghintókat. És a nagy ellenzék daczára is az egész világon tért hódított az esernyő.

□ **A légritka tér hatása az állati szervezetre.** Lewinstein a »P. A. Physiologie«-ben jelenést tesz kísérleteiről, a légritka tér hatását illetőleg az állati szervezetre. Egy házi nyulat használt kísérleteihez s ezt egy üvegharang alatt tartotta, melyből a levegőt lassankint kiszivattyúztatta mindaddig, a míg a harang belsejében elhelyezett barométer higanyoszlopa 300—400 mm-re nem süllyedt. Kéthárom nap múlva a nyul már oxigén hiány következtében megdögött. Lewinstein megvizsgálta ennek a hatását az egyes szervekre s minden tekintetben óriási elváltozást tapasztalt. Így a szív, a máj és az izomzat mind elzsírosodott, deformálódott állapotban találtatott a holt házi nyul testében. Lewinstein ezen érdekes kísérleteit még tovább is folytatni fogja.

□ **Az ember évi szükséglete.** Egy angol statisztikus kiszámította, hogy az angol ember átlagos évi szükséglete száz forintot tesz ki. A francia csak kilenczven forintot költ el átlagos számítás szerint és a németnek nyolczvan is elegendő. A spanyol csak élelmiszerekre költ el 70 forintot, az olasznak nem kell több ötvennél. Legszerényebb az orosz büdseje, aki átlag negyvenöt forintot kijön egy esztendőben. Ezek a számok ugyan egy kissé kicsinyeknek látszanak, pedig aránylag igen nagyok, mert az asszonyok és gyermekek évi szükséglete is bele van számítva. Érdekesebb ennek a statisztikának azok az adatai, amelyekből kitűnik, hogy az egyes nemzetiségek átlag mennyi húst és kenyeret fogyasztanak el. Legtöbb húst eszik az angol, fejenként százkilencz fontot egy esztendőben. A francia 87 fontot fogyaszt el, a németnek nem kell több 64 fontnál. Az orosz 51 fonttal megelegszik és legkevesebb jut az olaszra, aki évenként átlag 28 font húst eszik. Ami a kenyérfogyasztás illeti, abban az orosz áll első helyen. Oroszországban, ahol még millió és millió ember él elnyomatásban és száználmas szociális viszonyok közt, fejenként 635 font kenyeret számítanak egy esztendőre. Németországban egy ember átlag 566 font kenyeret fogyaszt el, a francziának 540 font kell egy évben, a spanyol nem eszik többet 480 fontnál, az olasz 400 fonttal szerepel ebben a statisztikában, de a legkevesebb kenyeret eszi az angol, aki 380 fontot fogyaszt.

Közgazdaság.

A személyes hitel szervezése.

A mezőgazdasági válság legfőbb okát abban találjuk, hogy a gabonatermelés a változott viszonyok következtében most már többre kerül, semhogy a gazda az ellátási költségek kivül tisztességes polgári haszonban is részesülne. Minthogy a gazdának a gabonára szabályozására befolyásuk nincs, törekvésök oda irányul, hogy a gabonaelőállítás költségeit leszállítással egyenlítették ki azt a viszonyt, mely a gabonára és ellátási költségek közt van. Hogy ennek is meg van a maga rossz oldala, kétséget nem szenved, de mikor a gazda másképp már nem tud segíteni magán.

Az üzemműködések leszállításának egyik igen hathatós módja a gazda személyes hitelének biztosítása és olcsóbbítása hitelszövetkezetek útján.

Habár a viszonyok sokféleképen hatással vannak a kamatlábra, nincs az a gazda, bármennyire is hitelképes legyen, aki a jelzálogkölcsöntől eltekintve a szokásos kamatláb mellett kapna kölcsönt. Általában tudva van, hogy a gazda fizeti a legtöbb kamatot kölcsönei után. Legdrágább a személyes hitel az olyan gazdának, aki az üzemhez szükséges eszközöket (tehát nem pénzt) kölcsönbe veszi. Ha a gazda azt hiszi, hogy az általa, hogy a szükséges dolgokat hitelbe veszi, megtakarítja a kamatlábakat, akkor nagyon csalódik, mivel olyasmit követel a kereskedőtől, amit az neki meg nem adhat. Jó árú olcsó pénzen a kereskedő csak készpénzen adhat, de hitelbe nem. Hitelszükséglet esetén a gazdák csak úgy óvhatják magukat, ha hitelszövetkezetet állítanak, melynek feladatát az képezzék, hogy a szövetkezet a nyereség kizárásával olcsó hitelben részesítse tagjait. A hitelszövetkezetek gazdasági haszna oly mély szökeket vert már az emberek meggyőződésében, hogy azok száma folyton gyarapodik. Gyarapodásuk és szervezőik megerősödése maga után vonja a kamatláb leszállítást, mivel nyereségre nem dolgozván erős versenyt támasztanak azoknak a pénzintézeteknek, melyeknél a gazda eddig hitelét kielégítette. Tapasztalati tény, hogy a hitelszövetkezetek nemcsak a pénzzusorát, hanem az ennél sokkal vezelemesebb áruuszorát is csökkentes képesek. Számuk növekedésével, ha majd minden nagyobb köröségben lesz hitelszövetkezet, a pénz és áruuszorát oly korlátok közé szűkít szorítani, hol meg nem árthat a kis ember gazdasági létének.

Legfőbb érdemet a személyes hitel szervezése körül a Károlyi-féle hitelszövetkezetek szereztek, melyeknek meg van az a jó oldaluk

is, hogy tagjaik a pénzekezelésben bizonyos ügyességet és körültekintést sajátítanak el, mely nélkül kisgazdánk az élelmesség korszá-kában meg nem lehetnek.

Daczára a hitelszövetkezetek örvendetes gyarapodásának, itt meg nem állhatunk. Csak csekély a gazdaszaosztály azon százeleke, melynek személyes hitelszükségletéről hitelszövetkezetek után gondoskodva van. Az uszora egyik vagy másik formában most is büntetlenül azedi áldozatait a kisgazdák közül, mit az utóbbiak még szal segitenek elő, hogy a takarmányzikkéket, s egyéb használati eszközöket nem készpénzfizetés mellett szereznek be a kereskedőtől, s minthogy rendszeren ez szokta a kisgazda terményeit megvenni, a kisgazda kétszer károsodik, először, midőn busasan fizeti meg a hitelbe vett zikkéket, másodsor, a midőn ennek fejében olcsóbban kénytelen odaadni gabonáját. Ha tehát a kisgazda hiteligyén őszintén akarunk segiteni, nem csak arról kell gondoskodnunk, hogy a kisgazda rendelkezésére álljon a mezőgazdasági üzem fenntartásához szükséges olcsó hitel, hanem arról is, hogy ez a hitel függő viszonyba ne hozza a kölcsönvevőt a kölcsönadóval. Olyan függő viszonyt értünk, mely a békó jellegével bir, mint a milyent a vidéki pénzintézetek és a helyi uszorások teremtettek meg, mely a kisgazdát kegyelemre szolgáltatata ki azoknak. Ebből is látszik, mily áldásosak a hatásai a hitelszövetkezeteknek, melyek segitenek, anélkül, hogy lealáznák a hitelkeresőt, felemelik a gyengét, anélkül, hogy lealázo bilincset raknának kezére.

Mindezt a jót pedig a kisgazdák saját erejükből érhetik el; nem kell ide más, mint hogy egygár derék, a közérdek iránt érdeklődő gazda községi hitelszövetkezetet alakítson. A kezdet nehézségei ne riasszanak senkit vissza. Az alakuló szövetkezetet ezen szivesen átegitő egy már megerősödött szövetkezet vagy a központ. Attól sem kell tartani, a mit a hitelszövetkezetek ellenségei szeretnek világgá kürtölni, hogy a hitelszövetkezetek elősegítik a könnyelmű adósságesimálást. Ez egyszerűen nem felel meg a valóságnak, mivel az eddigi tapasztalatok szerint a hitelszövetkezetek nemcsak hogy elő nem mozdítják az adósságesimálást, hanem fejlesztik a takarékosagot. Nem egy kölcsönt mentett már meg a bukástól az erős kezekkel vezetett hitelszövetkezet.

Ezeket egybevetve, nem ajánlhatjuk eléggé a hitelszövetkezetek felkarolását, melyek a kisgazda személyes hitelének szervezését vannak hivatva eszközölni. Igaz, a szövetkezeti törvény hiányos, sok tekintetben akadályozza a szabad mozgást, mindazonáltal, addig míg a szövetkezeti törvényt revidálják, nem várhatunk. A községi hitelszövetkezetek útján elért sikerek megérdemlik a munkálkodás folytatását.

* Sertésvész ütött ki *Nadás-Ladány* községben és *Nadapon*. Mindkét helyen a hivatalos zárlatot elrendelték. Ugyancsak most értesültünk, hogy *Csákoárótt* a sertésvész, *Losvasberényben* pedig a sertésbörccs megszűnt.

* Gyümöles-szállítás a vasúton. Gyakran előfordul a vasúton, hogy az egyméni gyümölcészállítványokat eleserélik, a miből sok kellemetlenség származik. A Magyar Államvasutak kereskedelmi osztályának vezetőség: most elrendelte, hogy a feladott gyümölcészállítványokra fából vagy vastag papirlemezből készült táblácskákat alkalmazzanak, a melyeket a feladók valamely megkülömböztető jellel és számmal, az állomások pedig állomási bárczakkal tartoznak ellátni.

* Ujra huzható ásócska. Olyan kis szerszámocska ez, melynek csakugyan nem szabadna hiányoznia, a hol cserepekben nevelt virág van, de mert nagyon olcsó is (15—20 kr darabja) kerti gyomlálásra szintén ajánlható. Az újra huzható ásócska aczélból készült és igen könnyű, de ennek daczára erős szerszám a virágoserepek földjének felporhanyítására, valamint a szabadföldben való gyomlálásra kiválóképp nagyon alkalmas. Nemesak hogy szabályosan porhanyítja a földet, hanem az újat meg is védi szébz, valamint a bepiszkítás ellen is.

Apró hirdetések.

E rovatban kösölt egy-egy hirdetésnek, ha lakosim nincs kitéve 4 soros terjedelemben egyszeri költségre 30 kr. Minden további sor 4 kr. — Ha az apró hirdetés 6-szor vagy ennél többször adatik fel, megjelenésenként 20 kr-ét vették föl.

Értesítéseket díjtalanul ad a kiadóhivatal bárkinék, vidéki levelekre, ha 5 kros választékyeg mellékelteket választ.

EGY NŐSTÉNY DAKSZL KUTYA
megvételre kerestetik. Czim a kiadóhivatalban.

JÓ CSALÁDBÓL VALÓ FIU

a jövő tanévre, teljes ellátást nyer egy uri családnál. Czim a kiadóhivatalban.

EGY PÁRISBÓL VALÓ NŐ

francia órát hajlandó adni. Czim a kiadóhivatalban.

EGY JÓ CSALÁDNÁL

a jövő tanévben 2 tanuló teljes ellátásban részesülhet igen kedvező feltételek mellett, a hol az illetők egyszersmind a család főgymnáziumba járó fiától magán oktatást is nyerhetnek. Tudakozódní lehet: Gyümölcs-utca 28. sz. alatt.

EGY KIS ISTÁLLÓ

kiadó a „Ponty“ vendéglőben; Ugyanott takarmány, szeeska, zsup, valamint kis és nagy boros horlók eladó.

EGY HELYBELI

keztyüis- és sérvkötő-üzletben egy tisztességes fiu tanulóul fölvetetik. Czim a kiadóhivatalban.

A Ponty vendéglőt

rövid idő alatt teljesen át alakítottam, és a közönség igényeinek teljesen megfelelőleg felszereltem.

Szobák

a legjutányosabb árban kaphatók: két ágyas szobák **1 frt 20 kr.**, egy ágyas szoba **60 kr.** közös szobák **30 kr.**

A szobák tiszták

csinosan felszereltek

és igen egészségesek.

A vendéglőben

páratlanul izletes magyaros ételek kaphatók.

Minden szerdán és szombaton

friss csapolásu sört szolgálók ki.

A mélyen tisztelt közönség pártfogását kéri

FORSTER FLÓRIÁN

vendéglős.

RÓDE IMRE

URI ÉS NŐI DIVAT-ÜZLETE SZÉKESFEHÉRVÁROTT,

Nádor-utca 17. szám.

A mélyen tisztelt vevő közönség b. figyelmét bátorkodom felhívni az alant felsorolt árukra, melyek új üzletemben nagy választékban legjobb minőségben olcsó áron szerezhetők nálam be, u. m.:

Férfi kalapok:

férfi kemény kalap fekete 2- 3- 3-50
férfi puha kalap színes 1-50 1-80 3-
férfi puha kalap fekete 1-60 1-80 3-
férfi puha kalap Loden 1-20 1-50 1-80
gyermek kalap minden színben 75 től 1-50

Férfi siffon ing:

sima elővel gallér nélkül 1-20 1-50 2-
szeg. elővel gallér nélkül 1-50 1-80 2-20
himzett „ gallér nélkül 1-80 2- 2-40
batsizt „ gallér nélkül — 2-20
selyem „ gallér nélkül — 2-20 3-
férfi gallér fehér és színes 12 drb 2 frt.
férfi kézelő fehér és színes 12 pár 4 frt.

Cretongy.ing gallérral —90 1-20 —
siffon gallér nélkül 1- 1-20 —
férfi lábra való köpper —80 1- 1-20
férfi lábra való atlas damask 1-30 1-60

Zsebkendők:

fél vászon színes széllel 1-20 1-50 1-80
czérna vászon színes széllel 2-40 3- 3-60
fehér vászon és batsizt 3-50 4-50 5-50
gyermek Clott esernyő —90 1- 1-20
férfi Clott esernyő 1- 1-20 1-50
félselyem esernyő 1-80 2- 2-20

Reklam nyakkendők:

Legdivatosabb formákoan 15, 20, 25 kr
Legdivatosabb form. selyem 30-tól 1-50

Bőrkeztük, elismert legjobb gyártmányu

férfi- és női- minden létező színekben párja **1-20 frt.**

Nagy választék férfi, női és gyermek-harisnyák ban, továbbá válfűzők, csipkék, szallagok, kötő és horguló pamutok, csipke függönyök és minden e szakmába vágó rövidáru cikkekben.

Csak csekély

HAVI RÉSZLETFIZETÉSRE

kaphatók!

Legújabb divatu tavaszi-gallérok és kabátok.

Kész férfi- és gyermekruhák

minden nagyságban. Kanavász, vászon és minden e szakmába vágó cikkek, valamint ingek, gallérok és lábravalók, nap- és esernyők dus választékban.

— Nagy raktár asztal- és futó-szőnyegekben. —

LŐWY ADOLF + + + + +

+ + + + + **SZ.-FEHÉRVÁR.**

(Felmayer mellett.)

BUTOR

raktáromat, kárplto- és asztalo- műhelyeimet május hóban

Kossuth-utca 18. szám alá helyeztem,
egyszersmind megnagyobbítottam.

Idáig nem létező olcsó áron kaphatók:

Háló, Ebédlő, Szalon, Iroda és minden lakosztály berendezések;
Egyes szekrények, és ágyak, magas divánok, ottománok, tükrök, képek, hajlitott székek, asztalok, karnisok, összecusukható fotel, és szekrény ágyak.
Lőszőr, afrik. és ruganyos madraczok méret szerint pontosan készítettnek.

Kézimunkák mondérozása izlőses kivitelben.

Tapétázások jótállás mellett.

Rajzokkal es kő tervezéssel díjtalanul szolgálók.

IFJ. FÜSTER IMRE

Székesfehérvárott, Kossuth-utca 18. szám.